

Κῶ-Κῶ o P-P. Temps ha, doncs, que sospito que en aquest mot tenim una relíquia del substrat europeu-occidental. Relíquia comuna a l'itàlic, a molts dialectes gàllics o sorotàptics i a algunes altres llengües europees de la gran soca indoeuropea. En certs dialectes alpino-renans (gàllics? helvètics?) ΠΡΟΠΟΛΟ- passaria a ΠΑΡΟΠΟΛΟ- amb evolució normal de la ὀ, d'on el manlleu a l'a.-al. ant. *pappi(boum)* > al. *pappel*; en parlars cèltics o sorotàptics meridionals hi hauria ΠΟΚΛΟ- o ΚΟΡΠΟ-; en algunes bandes s'hauria passat a ΠΥΡΟ- 10 LO-; en d'altres a ΤΥΡΟΠΟ- o ΤΟΡΟΠΟ-, cf. gr. *πελέα* 'om' i gr. dial. *πελεα*. Car en grec ΚῶΕ > te és el tractament normal, però com he indicat en l'apèndix a POLÍTIC, també tenim *πτόλις* al costat de *πόλις*, i és versemblant que un i altre parteixin d'un pre-hel·lènic 15 ΡΥΟΠΟΙ.

És clar que els punts dubtosos i molt obscurs que ens resten són molts. Però el que em sembla cert és que ja no és lícit acontentar-se amb suposar un manlleu del llatí clàssic pertot arreu, com encara van fent-ho M. Bathe (*Z. f. Mundartenf.* 1955, 1; amb mapes molt útils per a la distribució en germànic), Ernout-M., Kluge-Mitzka i Walde (*LEW*, s. v.); res més en Walde-Pok. II, 85. I Pok., *IEW*, en silenciar tota la qüestió, admet tàcitament que aquí tenim un element 20 del substrat pre-indoeuropeu.

És obscur i dubtós en quina forma podrien ser manlleus del català, com s'ha suposat, dos mots: marroquí *balánza* «chopo» (Lerchundi), que Simonet (s. v. *polop*) vol identificar amb «cat. *pollanca*». Cert que l'estructura del mot no és aràbiga. I un campid. *pu(gl)jiélma* que MLWagner (*VRom.* v, 153) creu catalanisme «amb sufix enigmàtic» (potser algun encreuament de cat. *pollanc(re)* amb cat. *ál(a)mo?*)

DERIV.: *Polla* f., pron. pertot *pójs* és propi de la major part del Montnegre i Baix Montseny: St. Martí de Montnegre (1931), Calella (1956), Horsavinyà (1969), Fuirosos (1936), Hostalric (1924); a Riells de Montseny sento dos cops *pójs*, i un altre *pójs* (1926, 1964); i allí hi ha *La Font Poiosa*, que m'expliquen 40 per la presència d'aquest arbre. Així indirectament tenim documentat un adjectiu *pollós* 'voltat de pollanques', que retrobem en el Maestrat, deduint-lo del nom d'una gorga del riu de la Sénia, que a Rossell pronunciaren *Lo Tompollós*, dissim. de *Toll Pollós* (1961); i a l'Alt Pallars: Canals de *Riu-Pollós* a Espot, *La Pompollosa* < *La Font Pollosa* a Sorpe (que altres anomenen *Lo Clop*), 1964.

Pollan i *pollancre*. *Pollanc* [1885: «per entremig de *pollanchs* y albes», narració d'excursió, *DAG.*]; 50 «masos blancs --- amb tres *pollancs*», JoCarner (*O. C.*, versió espatllada a la p. 125); sento *pujánhs* a Monistrol de Calders (1936). *Pollanca* [Belv.] «*pujánkex* i aubes» Montornès del Vallès (1932). Avui és sobretot una forma pròpia del Cardener i immediacions: *unes* 55 *pujánkas* Riner, Pinell de Solsonès, *unes pójánkes* Castellar de la Ribera, «és una clotada de *pujánkas*» Gósol; *la pujánka* és un poc diferent del clop, que no és tan alt, Tuixén (1964).

Pollancre ja es documenta el 1774 en un inv. de 60

Vic (*DAG.*) i des del Lab. de 1840. L'usà Verdagner ja des de jove, p. ex. en una poesia de c. 1860-65 (*O. C.*, ed. popular, xxix, 189.5), i en un assaig estilístic que escriví en l'*Atl.* de 1877 posant *pollanques* en lloc de *vells roures* en «lo temple, hont los Atlants enrotllan a Neptú, / pareescuts a vells roures y alzines brassejantes» (III, 1c). Jo sento *pujánker* com a masculí en el poble de Mn. Cinto —Folgueroles—, i altres pobles d'Osona: Gurb, StPere de Torelló i Portavella de Vinyoles, arribant pel Sud fins Castellterçol (1935) i per llevant fins a St. Aniol de Finestres (1968). Reaccionant contra el dialectalisme berguedà (*pujá* per *pujar*), se sent en el Lluçanès una curiosa ultracorreció *pužánker*, que anoto masculina (La Font del 25 *pužánker*) a Sta. Eulàlia (1964), i (crec també masculí) a Olost (1936) i prop de Prats de Lluçanès (1927); però *una pužánker* fem. a Prats, Lluçà i St. Feliu Sasserra (1936).

La gènesi de la *-r-* es pot explicar de dues maneres. Pugué haver-hi primer una terminació oscil·lant entre *-àncol* i *-angle*, d'on dissimilació *pollancre*. No deixem de trobar algun fonament d'aquest supòsit. A l'Alta Vall de Camprodon escriu Mn. Julià Pascual [1971]: «en el país diem *pollangres* però a Abella diuen *pollanco*»; però l'Amigó sentí *pujángras* a la Roca, *pujánku* a Abella, i *el pujángru* nom d'una peça dalt de la serra, en el mateix terme. Semblaria, doncs, que mentre **pollàncol* es reduïa a *pollanco*, d'altra banda *-àncol* passaria a *-ancol/-angle*, després dissimilat, amb 30 *ll-l* > *ll-r*.

La base d'aquest supòsit resta molt local, i no ben mancada d'element equívoc. D'altra banda, estant ben provat i en terra conservadora, el femení *pollanca*, d'aquest podria sortir *pollanca* per repercussió de líquida, que tenim provat com a femení en la *pužánker* de tres pobles del Lluçanès, i «aquelles dugues *pujánkeras*» en el Baix Berguedà (Viver de Serrateix, 1932); aquest fóra el gènere originari de la forma en *-r-*, gènere que després s'hauria canviat per influència de les variants masculines rivals: *poll* i *pollanc*. Collectiu *pollancreda*, que trobo escrit *poyancreda* per un observador de Manlleu, i que ja va usar MilàF: «D'altre Noguera he vista l'aygua corrent / y, entre les *pollancredes* y 'ls verts canyers, / de llotjes y de tendes aprop de cent», *Pros Bernat*, v. 341. A les Guilleries, un arcaic masculí: «un *pujánkerét*» St. S. d'Osormort (1936). *Pollancró*, mena de bolet, a Sta. Coloma de Farners (*DAG.*) —cf. *clopissa* derivat de *clop*— estudiant per Font i Quer (*MemAcCiBna.* xxxiii, n.º XII). Fontserè anotava el collectiu *pollareda* (add. al *DOrt.*), probablement modelat sobre *albereda*.

1 Manllevat des del gascò, a l'Alta Vall d'Aneu: *pígols* (a Alós: Krüger, *Hochpyr.*, A, I, 47). Cap al Sud el mot arriba a l'Aude (*Le Piboul* mas a Fontcouverte, Aude: Sabarthès, *Di. Top.*) i pel N. fins a l'Alta Alvernia (*Les Pibous* a Crandelles, Amé, *Di. Top. du Cantal*). És insostenible i supèrflua l'explicació per fantàstics encreuaments, amb *VIMEN* (!) i amb *ritia*, que suggereix Rohlf's, *Le Gc.*, §§ 479 (add.) i 445 (pp. 234 i 133). Dades de Palay, s. v.